JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS

M. POIARES MADURO

18 päivänä lokakuuta 2007 [1]

1. Nyt esillä olevalla ennakkoratkaisupyynnöllä Oberlandesgericht Köln (Saksa) esittää yhteisöjen tuomioistuimelle kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästysten torjumisesta 29.6.2000 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/35/EY [2] (jäljempänä maksuviivästysdirektiivi) 3 artiklan 1 kohdan c alakohdan ii alakohdan tulkintaa koskevan kysymyksen.

2. Yhteisöjen tuomioistuimelta tiedustellaan lähtökohtaisesti, tarkoittaako mainittu säännös, jonka eri kieliversioiden, erityisesti saksankielisen version, mukaan velkojalla on oikeus viivästyskorkoon, mikäli ”velkoja ei ole saanut erääntynyttä määrää ajoissa, paitsi jos velallinen ei ole vastuussa viivästyksestä”, sitä, että kun maksaminen tapahtuu tilisiirtona, maksettava summa on siirrettävä velkojan tilille ajoissa, vai riittääkö viivästyskorkojen kertymisen estämiseksi tai lopettamiseksi, että siirtomääräys on annettu määräajassa.

3. Täsmennettäköön heti, että vaikka tämä kysymys voi olla yllättävä tiettyjen jäsenvaltioiden kieliversioiden valossa, [3] joissa ei aina viitata ”erääntyneen määrän saamiseen ajoissa”, se ei kuitenkaan saata kyseenalaiseksi nyt esillä olevan asian keskeistä kysymystä, joka koskee riskin jakamista velkojan ja velallisen välillä, kun viimeksi mainittu ei ole suoraan vastuussa viiveestä.

I Tosiseikat, asiaa koskevat oikeussäännöt ja ennakkoratkaisukysymys

4. Pääasiassa kantajana on 01051 Telecom GmbH ja vastaajana Deutsche Telekom AG, ja se koskee viivästyskorkojen maksamista. Nämä yhtiöt tarjoavat yleisölle ja verkko-operaattoreille tarkoitettuja telepalveluja.

1 – Alkuperäinen kieli: ranska.

2 – EYVL L 200, s. 35.

3 – Ks. erityisesti portugalinkielinen versio, jossa direktiivin 2000/35 3 artiklan 1 kohdan c alakohdan ii alakohta kuuluu yksinkertaisesti seuraavasti: ”O atraso seja imputável ao devedor”.

Deutsche Telekom tarjoaa lisäksi laskutuspalveluja kantajan kaltaisille muille operaattoreille.

5. Näillä kahdella operaattorilla on vuodesta 1998 lähtien ollut yhteenliittämissopimus, jonka mukaan osapuolet laskuttavat toisiltaan vastavuoroisesti tämän sopimuksen puitteissa toimitetut palvelut ja laskevat sen perusteella laskutusvastikkeet. Tätä sopimusta on muutettu useaan kertaan. Viimeinen versio on päivätty 26.6.2002 ja sen 17.5 kohdassa määrätään maksuviivästyksistä seuraavaa:

”Maksu on viivästynyt, siltä osin kuin siitä ei ole jo esitetty maksukehotusta, sen jälkeen kun laskun erääntymisestä ja saapumisesta on kulunut 30 päivää.”

6. Asianosaiset tekivät vuonna 2001 laskutus- ja perintäsopimuksen, jonka 8 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Sopimuspuoli voi kunkin kalenterikuukauden keskimmäisenä tai viimeisenä päivänä laskuttaa Deutsche Telekomilta nettosummat toimittamistaan Deutsche Telekomin laskutuskelpoisiksi toteamista palveluista liikevaihtoveroineen. Laskun määrällä on hyvitettävä viimeistään 30 päivän kuluttua laskun saapumisesta laskussa mainittua tiliä.”

7. Kantajana oleva yhtiö puolustaa sitä näkemystä, että laskutus- ja perintäsopimuksen edellä mainittua lauseketta olisi sovellettava yhteyssopimuksen puitteissa, jolloin maksuviivästyksen torjuminen tai päättyminen ja velvollisuus maksaa viivästyskorkoja riippuu muiden edellytysten lisäksi laskutetun määrän saapumisesta tai kirjaamisesta tilille. Se katsoo myös olevansa oikeutettu vaatimaan viivästyskorkoja Deutsche Telekomilta siitä määrästä, joka jää jäljelle kuittauksen jälkeen, jos 30 päivän kuluessa laskun saapumisesta maksettavaa määrää ei ole täysimääräisesti kirjattu sen tilille.

8. Vastaaja sitä vastoin puoltaa näkemystä, jonka mukaan väitettyä sopimusta ei ole syntynyt. Se väittää jo maksaneensa yhteyssopimuksen perusteella erääntyneet määrät lähettämällä ajoissa pankilleen tilisiirtomääräykset, jotka tämä on hyväksynyt.

9. Alioikeus ja muutoksenhakutuomioistuin ovat yhtä mieltä siitä, että laskutus- ja perintäsopimusta ei saada soveltaa yhteys-

sopimuksesta johtuviin saataviin. Näin ollen ja koska yhteyssopimuksessa ei täsmennetä, mistä hetkestä alkaen oikeus saada viivästyskorkoja alkaa, jos lasku maksetaan tilisiirtona, on sovellettava kansallista lainsäädäntöä.

10. Saksan siviililain (Bürgerliches Gesetzbuch – BGB) 269 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Jos suorituspaikkaa ei ole määritetty eikä se ole pääteltävissä olosuhteista ja erityisesti velkasuhteen luonteesta, suorituksen on tapahduttava paikassa, jossa velallisen kotipaikka oli velkasuhteen syntymishetkellä.

2. Jos velvoite on syntynyt velallisen elinkeinotoiminnan yhteydessä ja jos tämän elinkeinotoiminnan harjoittamispaikka oli muu kuin velallisen kotipaikka, tämä toimipaikka korvaa kotipaikan.

3. Ainoastaan siitä seikasta, että velallinen on sitoutunut maksamaan lähetyskulut, ei voida päätellä, että paikan, johon lähetys on toimitettava, on oltava suorituspaikka.”

11. BGB:n 270 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Epäselvissä tapauksissa velallisen on omalla riskillään ja omalla kustannuksellaan toimitettava rahat velkojan kotipaikkaan.

2. Jos velka on syntynyt velkojan elinkeinotoiminnan yhteydessä ja jos tämän elinkeinotoiminnan harjoittamispaikka on muu kuin velkojan kotipaikka, tämä toimipaikka korvaa kotipaikan.

3. Jos velkasuhteen syntymisen jälkeen tapahtuneen velkojan kotipaikan tai toimipaikan muuttumisen seurauksena lähetyskustannukset tai -riskit kasvavat, velkojan on vastattava ensin mainitussa tapauksessa ylimääräisistä kustannuksista ja jälkimmäisessä tapauksessa riskeistä.

4. Suorituspaikkaa koskevat säännökset pysyvät muuttumattomina.”

12. Näistä säännöksistä, sellaisina kuin ne ovat kansallisen oikeuskäytännön ja oikeus-

kirjallisuuden perusteella, voidaan päätellä, että nyt esillä olevan kaltainen tilisiirtona suoritettu maksu katsotaan ajoissa suoritetuksi, kun i) tilisiirtomääräys on saapunut velallisen rahalaitokseen ennen määräajan päättymistä, ii) velallisen tilillä on katetta tai siinä on riittävä luottoraja ja iii) velallisen rahalaitos hyväksyy tilisiirtomääräyksen. Toisin sanoen maksun suorittamiseksi ei ole välttämätöntä, että tällä määrällä on tosiasiallisesti hyvitetty velkojan tiliä.

13. Direktiivin 2000/35 täytäntöön panemiseksi annetussa BGB:n 286 §:n muutetussa versiossa säädetään seuraavaa:

”1. Jos velallinen ei täytä suoritusvelvollisuuttaan eräpäivän jälkeen saamansa muistutuksen perusteella, tästä muistutuksesta on seurauksena viivästyminen. Suorituskanteen nostaminen ja maksumääräyksen tiedoksi antaminen vastaavan menettelyn puitteissa rinnastetaan muistutukseen.

2. Muistutus on tarpeeton, kun

i. suorituspäivä on vahvistettu kalenterin perusteella,

ii. suoritusta on edellettävä tietty tapahtuma ja suorituksen toteuttamiseksi on määrätty asianmukaisesta ajasta niin, että tämä aika voidaan laskea kalenterin perusteella mainitusta tapahtumasta lähtien,

iii. velallinen kieltäytyy vakavasti ja lopullisesti suorituksesta,

iv. välitön viivästyminen on erityisistä syistä ja kummankin osapuolen edut huomioon ottaen perusteltu.

3. Velallisen maksu on viivästynyt viimeistään silloin, kun hän ei ole suorittanut maksua 30 päivän kuluessa eräpäivästä taikka laskun tai vastaavan maksuvaatimuksen saapumisesta; tämä pätee velalliseen, joka on kuluttaja, vain, jos lasku tai maksuvaatimus sisältää nimenomaisen viittauksen tähän seuraamukseen. Jos laskun saapumispäivä tai maksuvaatimuksen saapumisajankohta on epävarma, velallisen, joka ei ole kuluttaja, maksu viivästyy viimeistään 30 päivän kuluessa eräpäivästä ja vastasuorituksen saamisesta.

4. Velallisen suoritus ei ole viivästynyt niin kauan kuin suoritusta ei ole toteutettu sellaisten olosuhteiden vuoksi, joista tämä ei ole vastuussa.”

14. Maksuviivästyksistä annetun, edellä mainituilla säännöksillä täytäntöön pannun direktiivin 2000/35 3 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että:

a) sopimuksessa määrättyä maksupäivää tai siinä määrätyn maksuajan päättymistä seuraavasta päivästä lukien on maksettava d alakohdan mukaista korkoa;

b) jos maksupäivää tai maksuaikaa ei ole määrätty sopimuksessa, korkoa on maksettava ilman, että maksumuistutus on tarpeen

i) 30 päivän kuluttua siitä päivästä, jona velallinen on vastaanottanut laskun tai sitä vastaavan maksuvaatimuksen, tai

ii) mikäli laskun tai sitä vastaavan maksuvaatimuksen vastaanottamispäivästä ei ole varmuutta, 30 päivän kuluttua tavaran tai palvelun vastaanottamispäivästä, tai

iii) mikäli velallinen vastaanottaa laskun tai sitä vastaavan maksuvaatimuksen aiemmin kuin tavarat tai palvelun, 30 päivän kuluttua tavaran tai palvelun vastaanottamisesta, tai

iv) mikäli laissa tai sopimuksessa määrätään hyväksymis- tai tarkistusmenettelystä, jolla tavaran tai palvelun sopimuksenmukaisuus on todettava, ja mikäli velallinen vastaanottaa laskun tai sitä vastaavan maksuvaatimuksen ennen tällaista hyväksymistä tai tarkistusta tai hyväksymis- tai tarkistuspäivänä, 30 päivän kuluttua viimeksi mainitusta päivästä;

c) velkojalla on oikeus viivästyskorkoon, mikäli

i) velkoja on täyttänyt sopimukseen ja lakiin perustuvat velvoitteensa; ja

ii) velkoja ei ole saanut erääntynyttä määrää ajoissa, paitsi jos velallinen ei ole vastuussa viivästyksestä."

15. Landgericht Bonn on osittain hyväksynyt 01051 Telecomin kanteen katsoessaan, että kun direktiivin 3 artiklan 1 kohdan c alakohdan ii alakohdan mukaan velkojalla on oikeus maksuviivästystapauksessa vaatia korkoja, kun hän ei ole *saanut* erääntynyttä määrää ajoissa, siinä pyritään ottamaan huomioon erääntyneen määrän viivästynyt saaminen viivästyskorkojen kertymisen laukaisevana tekijänä, vaikka tilisiirtomääräys olisikin annettu määräajassa.

16. Oberlandesgericht Köln totesi muutoksenhaussa, että direktiiviin voidaan vedota yhteyssopimuksessa tältä osin olevien aukkojen täyttämiseksi, ja se katsoi tämän jälkeen, että direktiivin 3 artiklan 1 kohdan c alakohdan ii alakohta voisi myös vastata Saksan oikeudessa vallitsevaa tulkintaa siitä, että tilisiirtomääräystapauksessa ratkaiseva tekijä on tilisiirtomääräyksen viivästynyt täytäntöönpano eikä määrän viivästynyt saaminen. Kun edellä mainitussa artiklassa täsmennetään, että viivästyskorkoihin ei ole oikeutta, jos "velallinen ei ole vastuussa viivästyksestä", se osoittaa muutoksenhakutuomioistuimen mukaan, että velkojan voidaan katsoa "saaneen" myöskin viivästyneen maksun ajoissa, jos velallinen on tehnyt kaiken tarvittavan erääntyneen määrän siirtämiseksi ajoissa.

17. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin myöntää kuitenkin, että kyseessä olevan säännöksen tulkinta ei ole yksiselitteinen. Erityisesti sen saksankielisessä, ranskankielisessä ja englanninkielisessä versiossa käytetyt ilmaisut "erhalten", "reçu" ja "received" voisivat viitata siihen, että direktiivissä tarkoitetun maksuviivästyksen välttämiseksi määrän on *saavuttava* velkojalle ennen sovellettavan määräajan päättymistä.

18. Oberlandesgericht Köln on näissä olosuhteissa päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Onko kansallinen oikeussääntö, jonka mukaan sitä, onko kyseessä velallisen viivästyksen estävä tai jo tapahtuneen velallisen viivästyksen lopettava pankkisiirrolla tapahtuva maksusuoritus, ei ratkaise se ajankohta, jona määrällä hyvitetään velkojan tiliä, vaan se ajankohta, jona velallinen, jolla on ollut riittävä kate tilillään tai vastaava luottoraja, on antanut siirtomääräyksen ja pankki on hyväksynyt sen, yhteensopiva kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästysten tor-

jumisesta 29.6.2000 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/35/EY 3 artiklan 1 kohdan c alakohdan ii alakohdan kanssa?”

II Oikeudellinen tarkastelu

19. Ennen pääasian tarkastelua on tutkittava, voidaanko ennakkoratkaisukysymys ottaa tutkittavaksi.

A *Tutkittavaksi ottaminen*

20. Vaikka esitetyn ennakkoratkaisukysymyksen merkittävyys ei näytäkään olevan asianosaisten esittämien huomautusten kohteena, se ansaitsee kuitenkin joitakin lähempiä tarkasteluja.

21. Koska kyseessä on yksityisten välinen riita, on otettava huomioon, että yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan direktiivillä ei sellaisenaan voida luoda oikeuksia tai velvoitteita yksityisten oikeussubjektien välisissä suhteissa. [4] Yhteisöjen tuomioistuin on asiassa QDQ Média antamassaan tuomiossa [5] palauttanut mieliin tämän periaatteen vastauksena ennakkoratkaisukysymykseen, joka koski myös nyt esillä olevaa direktiiviä.

22. Yhteisöjen tuomioistuin on kuitenkin yhdenmukaisen tulkinnan periaatteen ja EY 10 artiklan mukaisen lojaalin yhteistyövelvoitteen mukaisesti palauttanut toistuvasti mieliin, että kansallisten tuomioistuinten on tulkittava kansallista lainsäädäntöä mahdollisimman pitkälle direktiivin sanamuodon ja tarkoituksen mukaisesti direktiivillä tavoitellun tuloksen saavuttamiseksi. [6]

23. Tätä velvoitetta ei voida kyseenalaistaa sen vuoksi, että tässä asiassa tulkittavana olevan direktiivin täytäntöönpanolle asetettu määräaika ei ollut vielä päättynyt tosiseikkojen tapahtuma-aikaan.

4 – Ks. mm. asia 152/84, Marshall, tuomio 26.2.1986 (Kok. 1986, s. 723, Kok. Ep. VIII, s. 457); asia C-106/89, Marleasing, tuomio 13.11.1990 (Kok. 1990, s. I-4135, Kok. Ep. X, s. 599) ja yhdistetyt asiat C-397/01–C-403/01, Pfeiffer ym., tuomio 5.10.2004 (Kok. 2004, s. I-8835).

5 – Asia C-235/03, QDQ Média, tuomio 10.3.2005 (Kok. 2005, s. I-1937).

6 – Asia 14/83, Von Colson ja Kamann, tuomio 10.4.1984 (Kok. 1984, s. 1891, Kok. Ep. VII, s. 557, 26 kohta); em. asia Marleasing, tuomion 8 kohta; em. yhdistetyt asiat Pfeiffer ym., tuomion 110 kohta ja asia C-212/04, Adeneler ym., tuomio 4.7.2006 (Kok. 2006, s. I-6057, 108 kohta).

24. Asiassa Inter-Environnement Wallonie antamastaan tuomiosta [7] lähtien yhteisöjen tuomioistuin on katsonut EY 10 artiklan toisen kohdan ja EY 249 artiklan perusteella, että direktiivin adressaatteina olevien jäsenvaltioiden on direktiivien täytäntöönpanoa koskevan määräajan kuluessa pidätyttävä antamasta säännöksiä, jotka ovat omiaan vakavasti vaarantamaan direktiivissä säädetyn tavoitteen toteuttamisen. Näin on sitäkin suuremmalla syyllä silloin, kun yhteisöjen tuomioistuimelle esitetty kysymys ei koske kansallisen säännöksen mahdollista soveltamatta jättämistä vaan sen tulkintaa tilanteessa, jossa tämä säännös on jo herättänyt kysymyksiä kyseessä olevassa oikeusjärjestyksessä. Lisäksi yhteisöjen tuomioistuin on täsmentänyt seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden tuomioistuinten on direktiivin voimaantuloajankohdasta lähtien pidättäydyttävä niin pitkälti kuin mahdollista tulkitsemasta kansallista oikeutta tavalla, joka uhkaa täytäntöönpanolle varatun määräajan jälkeen vakavasti vaarantaa tässä direktiivissä säädetyn tavoitteen saavuttamisen.” [8]

25. Kansallinen lainsäätäjä oli myös päättänyt panna direktiivin säännökset ennalta täytäntöön antamalla BGB:n 286 §:n. Yhteisöjen tuomioistuin toteaa tältä osin seuraavaa:

”Kansallisen tuomioistuimen on näin ollen kansallista lainsäädäntöä soveltaessaan ja erityisesti soveltaessaan sellaisia säännöksiä, jotka on nimenomaan annettu direktiivissä asetettujen edellytysten täytäntöön panemiseksi, tulkittava kansallista lainsäädäntöä mahdollisimman pitkälle kyseessä olevan direktiivin sanamuodon ja tarkoituksen mukaisesti direktiivillä tavoitellun tuloksen saavuttamiseksi ja noudatettava tällä tavoin EY 249 artiklan kolmatta kohtaa.” [9]

26. Näin ollen tuomioistuimen on otettava huomioon sen kansallisen lainsäätäjän tahto, jonka toivomuksena on ollut nopea täytäntöönpano, ja tulkittava täytäntöönpanosäännöksiä direktiivin mukaisesti. [10] Koska BGB:n 286, 269 ja 270 §:ää voidaan tulkita eri tavoin, riidan ratkaisu riippuu suuressa määrin siitä, miten yhteisöjen tuomioistuin tulkitsee maksuviivästysdirektiivin 3 artiklan 1 kohdan c alakohdan ii alakohtaa, joten on katsottava, että yhteisöjen tuomioistuimelle esitetty kysymys on asian ratkaisemiseksi keskeinen.

7 – Asia C-129/96, tuomio 18.12.1997 (Kok. 1997, s. I-7411, 50 kohta), vahvistettu myöhemmin erityisesti asiassa C-14/02, ATRAL, tuomio 8.5.2003 (Kok. 2003, s. I-4431, 58 kohta).

8 – Em. asia Adeneler ym., tuomion 123 kohta.

9 – Em. yhdistetyt asiat Pfeiffer ym., tuomion 123 kohta.

10 – Em. yhdistetyt asiat Pfeiffer ym. ja em. asia Adeneler ym.

B *Direktiivin 3 artiklan 1 kohdan c alakohdan ii alakohdan tulkinta*

27. Yhteisöjen tuomioistuinta pyydetään lähtökohtaisesti määrittämään, mistä toimenpiteestä lähtien pankkisiirtona suoritettua maksua voidaan pitää kaupallisten toimien yhteydessä oikein suoritettuna niin, ettei siitä seuraa direktiivissä tarkoitettujen viivästyskorkojen periminen.

28. Valittaja ja komissio puoltavat 3 artiklan 1 kohdan c alakohdan ii alakohdan tarkkaa noudattamista, ja ne katsovat, että tässä säännöksessä velvoitetaan velallinen varmistamaan, että velkojalla on erääntynyt määrä käytettävissään ajoissa. Toisin sanoen vain se hetki, jona rahoilla tosiasiallisesti hyvitetään velkojan tiliä, on ratkaiseva viivästyskorkojen kertymisen lopettamiselle tai välttämiselle.

29. On totta, että mainitun artiklan kirjaimellinen tulkinta näyttäisi suurimmassa osassa kieliversioita vahvistavan tämän näkemyksen, kun siinä täsmennetään, että velkojalla on oikeus viivästyskorkoihin, jos hän ”–– ei ole *saanut* erääntynyttä määrää ajoissa ––”. Se, että yhteisöjen lainsäätäjä on tehnyt tämän sanavalinnan, johdattaa katsomaan, että erääntyneellä määrällä on hyvitettävä velkojan tiliä ajoissa, jotta oikeus viivästyskorkojen vaatimiseen lakkaa.

30. Tämän väitteen tueksi todettakoon myös, että tämä vaatimus liittyy tavoitteeseen varmistaa velkojan tehokas suojelu maksuviivästyksiä vastaan, kuten ilmenee selvästi direktiivin 2000/35 7, 16 ja 20 perustelukappaleesta, koska mainitut viivästykset ”estävät sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan”. [11] Kirjaimellinen ja teleologinen tulkinta ovat siis ensi näkemältä erääntyneen määrän tehokkaan maksamisen vaatimuksen kanssa yhtäpitäviä siinä mielessä, että maksun saajalla on voitava olla käytettävissään tililleen kirjattu määrä.

31. Tällä tulkinnalla asetetaan kuitenkin velalliselle vastuu, joka ei oikeastaan kuulu hänelle. Sillä velvoitetaan hänet itse asiassa ennakoimaan täsmällisesti eri rahalaitosten tilisiirtoon tarvitsemat ajat. Vaikka voitaisiinkin katsoa, että siirtomääräyksen antajan on otettava vastuu oman rahalaitoksensa maksuviivästyksistä, tämä ei kuitenkaan päde

11 – Ks. erityisesti direktiivin 2000/35 yhdeksäs ja kymmenes perustelukappale, sellaisina kuin ne ilmenevät kaupallisten toimien maksumääräajoista 12.5.1995 annetusta komission suosituksesta (EYVL L 127, s. 19).

velkojan rahalaitoksen tai velkojan itsensä aiheuttamiin viivästyksiin. Tällainen tulkinta on ristiriidassa rajojen yli suoritettavista tilisiirroista 27.1.1997 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 97/5/EY [12] kanssa, jonka mukaan velkojalla on vastuu maksun saajan rahalaitoksen toiminnasta maksuviivästystapauksissa, eikä velallisella. [13]

32. Ratkaisu on kuitenkin luettavissa yhteisöjen tuomioistuimelle tulkittavaksi esitetyn artiklan toisesta osasta, jonka mukaan velkojalla, joka ei ole saanut erääntynyttä määrää ajoissa, on oikeus viivästyskorkoon, ”jos velallinen ei ole vastuussa viivästyksestä”. Komissio on siten istunnossa puolustanut näkemystä siitä, että 3 artiklan 1 kohdan c alakohdan ii alakohtaa voitaisiin tulkita niin, että siinä vahvistetaan periaate siitä, että tilisiirtomaksun tapauksessa laskutetun määrän on kirjauduttava ajoissa velkojan tilille viivästyksen välttämiseksi tai lopettamiseksi lukuun ottamatta tarkemmin määritettäviä maksuviivästyksiä, joista velallisen ei voida katsoa oleva vastuussa. Tällainen tulkinta kuitenkin edellyttää 3 artiklan 1 kohdan c alakohdan ii alakohdan kummankin osan hajauttamista periaatteeseen ja sitä koskevaan poikkeukseen, joka jättää määrittelemättömiksi ne olosuhteet, joissa velallista ei voi pitää vastuullisena viivästyksestä.

33. Mielestäni tällainen tulkinta on hylättävä pääosin kahdesta syystä. Ensinnäkin ja huolimatta selvästä edistyksestä rahaliikenteen määräaikoja ja avoimuutta koskevalla alalla, [14] tällä hetkellä velallisen on mahdotonta määritellä varmasti päivä, jona velkojan rahalaitos siirtää rahat viimeksi mainitun tilille. Näin ollen se, että periaatteeksi luetaan vaatimus, joka voi joka tapauksessa perustua vain arvioon, loukkaa oikeusvarmuuden periaatetta. Tämän lisäksi velallisen vastuun puuttumisen määrittämiseksi hyväksyttyjen kriteerien mukaan tällainen lähestymistapa saattaa aiheuttaa oikeudellista epävarmuutta sekä velalliselle että velkojalle. Jos velalli-

12 – EYVL L 43, s. 25.

13 – Ks. mm. direktiivin 97/5 6 artiklan 2 ja 3 kohta ja 7 artiklan 3 kohta.

14 – Tältä osin voidaan tukeutua direktiivin 97/5 soveltamisesta Euroopan parlamentille ja neuvostolle esitettyyn komission kertomukseen, KOM/2002/663 lopullinen. Kertomuksessa todetaan, että lähes 90 prosenttia tilisiirroista saapui perille toteuttavan laitoksen ilmoittamassa ajassa ja 8 prosenttia saapui kolme päivää määräajan umpeutumisen jälkeen (3.7.2.1 kohta). Lisäksi siinä todetaan, että tilisiirtojen kesto oli keskimäärin 2,97 päivää; direktiivissä asetetussa kuuden arkipäivän määräajassa saapui perille 95,4 prosenttia siirroista (3.8.2 kohta). Ks. myös maksupalveludirektiiviä koskeva ehdotus KOM(2005) 603 lopullinen, erityisesti 26, 28 ja 60 artikla, jossa asetetaan maksupalveluntarjoajalle täsmällinen velvollisuus antaa maksupalvelunkäyttäjälle tietoja, jotka koskevat muun muassa ”tarjottavan maksupalvelun toteuttamisaikaa” (26 artiklan 1 kohdan a alakohdan ii alakohta). Hankkeella pyritään myös velvoittamaan maksajan maksupalveluntarjoaja varmistamaan, että maksutoimeksiannon mukainen summa hyvitetään maksutoimeksiannon hyväksymisen jälkeen maksunsaajan maksutilille viimeistään hyväksymisajankohtaa seuraavan työpäivän päättymiseen mennessä (60 artikla).

sen voi olla mahdotonta määritellä hetkeä, josta lähtien hän on vapautettu velvoitteestaan, velkoja voisi myös joutua hyväksymään riskin, jota hän ei voi valvoa, koska maksuviivästykset olisi luettava velallisen rahalaitoksen syyksi.

34. Toiseksi tällainen tulkinta johtaa siihen, että jätetään jäsenvaltioiden harkintaan ne olosuhteet, joiden vallitessa velallinen ei olisi vastuussa maksuviivästyksestä. Vaikka poikkeuksia onkin tulkittava suppeasti, tämä voisi aiheuttaa eri jäsenvaltioiden välille eroja, jotka ovat välittömässä ristiriidassa direktiivin yhdenmukaistamistavoitteen kanssa ja yleisemmin ottaen yhteismarkkinoiden moitteettoman toiminnan kanssa. Kuten kymmenennessä perustelukappaleessa todetaan, ”jos kotimaan kauppaan ja rajat ylittävään kauppaan sovelletaan huomattavasti keskenään erilaisia sääntöjä, kilpailu vääristyy”. Näin olisi, jos vastuusta vapautumisesta olisi päätettävä kansallisissa lainsäädännöissä, jotka tämän alan osalta eroavat toisistaan.

35. Lisäksi vaikka direktiivissä viitataankin säännöllisesti kansallisiin oikeusjärjestyksiin ja vaikka siinä ainoastaan kuvaillaan maksuviivästysten estämistä koskevat vähimmäisvaatimukset, mitään tällaista viittausta ei ole 3 artiklan 1 kohdan c alakohdan ii alakohdassa. Sekä yhteisön oikeuden yhdenmukaisen soveltamisen periaatteesta että yhdenvertaisuusperiaatteesta johtuu, että maksuviivästysalalla vastuun käsite on yhteisön oikeuden itsenäinen käsite, jota on tulkittava yhdenmukaisesti. [15]

36. Joka tapauksessa on muistettava, että direktiivi on annettu EY 95 artiklan nojalla. Näin ollen sen pääasiallinen tavoite on jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentäminen. Tätä varten sillä pyritään poistamaan sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan esteet, jotka johtuvat muun muassa kansallisten oikeusjärjestysten välisistä eroista. Direktiivin 3 artiklan 1 kohdan c alakohdan ii alakohdan tulkinta, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat määritellä ilmaisun ”erääntyneen määrän saaminen ajoissa” sekä tapaukset, joissa velallisen vastuu on suljettu pois maksuviivästysalalla, johtaisi, kuten on jo korostettu, siihen, että juuri ne erot, joita yhteisöjen lainsäätäjä on halunnut välttää, palaisivat kansallisten lainsäädäntöjen välille.

37. Tältä osin direktiivin tavoitteiden mukaista ei myöskään olisi se, että katsottaisiin, että velallisen rahalaitoksen hyväksymän tilisiirtomääräyksen täytäntöönpano yksinomaan vapauttaa velallisen velvoitteestaan. Tällainen tulkinta poistaisi direktiivin

15 – Ks. mm. asia C-287/98, Linster, tuomio 19.9.2000 (Kok. 2000, s. I-6917, 43 kohta); asia C-40/01, Ansul, tuomio 11.3.2003 (Kok. 2003, s. I-2439, 26 kohta) ja asia C-246/05, Armin Häupl, tuomio 14.6.2007 (Kok. 2007, s. I-4673, 43 kohta, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa).

tehokkaan oikeusvaikutuksen. Direktiivin tavoitteena on estää ”sopimusvapauden väärinkäyttö velkojan vahingoksi”. [16] Tällaisena väärinkäyttönä voidaan muun muassa pitää sitä, että yritetään ”parantaa velallisen maksuvalmiutta velkojan kustannuksella”. [17] Jos katsottaisiin, että ainoastaan viivästynyt tilisiirtomääräys johtaa viivästyskorkojen kertymiseen, muttei erääntyneen määrän viivästynyt saaminen, velalliselle annettaisiin lupa antaa tilisiirtomääräys vasta eräpäivänä, jos oletetaan, että hänen rahalaitoksensa hyväksyy sen tässä ajassa. Tällainen opportunistinen menettely tuo mieleen direktiivissä tarkoitetun sopimusvapauden väärinkäytön, kun se mahdollistaa sen, että velallisen maksuvalmius paranee velkojan kustannuksella niinä päivinä, jotka edeltävät eräpäivänä suoritettua tilisiirtomääräystä, vaikka määrä olisi direktiivin sanamuodon mukaan pitänyt ”saada” kyseisenä päivänä. [18] Myös Saksan hallituksen väite siitä, että tilisiirtomääräyksen ottaminen huomioon maksuun rinnastettavana tapahtumana ei ole ristiriidassa direktiivin tavoitteiden kanssa, vaikuttaa virheelliseltä. Direktiivin päämääränä ei ole velallisen suosiminen mahdollistamalla se, että hänellä on siirrettävät varat käytössään eräpäivään asti, vaan taata se, että velkoja saa erääntyneen määrän maksuajassa.

38. Direktiivin 3 artiklan 1 kohdan c alakohdan ii alakohdan tällainen tulkinta asettaa velkojan kuitenkin oikeudellisesti epävarmaan tilanteeseen siihen päivään nähden, josta lähtien viivästyskorkoja voidaan vaatia. Jos ne alkavat kertyä automaattisesti, kun tilisiirtomääräys viivästyy, velkojan on lisäksi oltava tietoinen päivästä, jona maksumääräys on annettu maksajan rahalaitokselle. Näiden tietojen saamiseksi velkojan on siis tarkan maksupäivän todetakseen suoritettava välttämättömät toimenpiteet saadakseen kopion sopimuksesta, jolla tilisiirtomääräys on hyväksytty. Sen lisäksi, että tällainen menettely hieman sävyttää viivästyskorkojen automaattista kertymistä, on vaikeaa kiistää se, että se aiheuttaa ylimääräistä hallinnollista työtä velkojalle – tai velalliselle, jos sovitaan, että hänen täytyy toimittaa tämä tieto –, kun taas direktiivin nimenomaisena tarkoituksena on välttää hallinnollisia rasitteita ja kustannuksia. [19]

39. Ehdotan siis, että yhteisöjen tuomioistuin päätyisi näiden tulkintojen väliin sijoittuvaan ratkaisuun, jolla voitaisiin taata riskien oikeudenmukainen jako velkojan ja velallisen välillä.

40. Sen johdonmukaisuuden vuoksi, jolla ilmaisua ”on saanut määrän” käytetään eri kieliversioissa, ja direktiivin tavoitteen vuoksi

16 – Direktiivin 2000/35 19 perustelukappale.

17 – Ibid.

18 – Vastaavasti myös Mengozzi, P., *I ritardi di pagamento nelle transazioni commerciali* – L'interpretazione delle norme nazionali di attuazione delle direttive comunitarie, Padova, CEDAM, 2007, s. 15.

19 – Direktiivin 2000/35 seitsemäs perustelukappale.

tällaisen vaatimuksen on katsottava merkitsevän sitä, että määrä on poistunut velallisen tililtä siirrettäväksi velkojalle. Koska yhteisöjen tuomioistuin kuitenkin myöntää rajojen yli suoritettavista tilisiirroista annetun direktiivin ja kansainvälisen yksityisoikeuden käytännön mukaisesti, että velallista ei voida pitää vastuullisena velkojan ja tämän rahalaitoksen välisistä sopimussuhteista, on perusteltua katsoa, että tämä velvollisuus on täytetty, kun määrä saapuu saajan rahalaitokseen ilman, että sillä olisi välttämättä jo hyvitetty tämän tiliä.

41. Direktiivin 3 artiklan 1 kohdan c alakohdan ii alakohta tukee tätä tulkintaa, kun siinä säädetään, että erääntyneen määrän saamatta jääminen ajoissa ei johda oikeuteen saada viivästyskorkoja, jos velallinen ei ole vastuussa viivästyksestä. Vaikka velallinen voi määrittää täsmällisesti ja tarkasti rahalaitoksensa kanssa tekemänsä sopimuksen puitteissa päivän, jona määrä saapuu saajan rahalaitokseen, hänen on sitä vastoin mahdotonta ennakoida sitä aikaa, jonka kuluessa velkojan rahalaitos siirtää määrän velkojan tilille.

42. Direktiivin 3 artiklan ensimmäisen osan tällainen tulkinta sen toisen osan valossa mahdollistaa velkojan ja velallisen välisten suhteiden suhteellisen oikeusvarmuuden varmistamisen. Koska velallisella on oman rahalaitoksensa kanssa tekemänsä sopimuksen perusteella varmuus päivästä, jona hän on täyttänyt velvoitteensa, ja koska velkojalla on sama varmuus suhteessa omaan rahalaitokseensa erääntyneen määrän saamisesta tililleen, heidän suhteensa omiin rahalaitoksiinsa ei aiheuta häiriötä näiden kahden osapuolen väliselle suhteelle. Ehdotettu tulkinta takaa nähdäkseni riskien oikeudenmukaisen jakamisen sellaisen kriteerin perusteella, jossa otetaan huomioon se osapuoli, joka parhaiten voi ennakoida ja valvoa riskien esiintymistä.

III Ratkaisuehdotus

43. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa Oberlandesgericht Kölnin sille esittämään ennakkoratkaisukysymykseen seuraavasti:

Kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästysten torjumisesta 29.6.2000 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/35/EY 3 artiklan 1 kohdan c alakohdan ii alakohta merkitsee, että jotta tilisiirtona suoritettu maksu estää tai lopettaa viivästyskoron kertymisen, erääntyneen määrän on saavuttava velkojan rahalaitokseen ajoissa.